

Projekt „Odmalička – Von klein auf“
Česko-německá spolupráce předškolních zařízení

Tandem

Koordinální centrum
česko-německých
výměn mládeže

Koordinierungszentrum
Deutsch-Tschechischer
Jugendaustausch

„Němčina a čeština u nás ve školce“

Seminář pro české a německé pedagogy MŠ
a lektory jazyka našich sousedů v předškolních zařízeních

Hejnice, 20. – 22. října 2010

Dokumentace ze semináře

Europäische Union. Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung: Investition in Ihre
Zukunft / Evropská unie. Evropský fond pro
regionální rozvoj: Investice do vaší budoucnosti

Obsah

Program	3
Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem	4
Projekt „Odmalička – Von klein auf. Česko-německá spolupráce předškolních zařízení“	4
Představení účastníků a jejich zařízení	5
Představení učebního materiálu „Hrátky s češtinou – Wir spielen Tschechisch“: Praktické tipy pro seznamování s češtinou v předškolním věku (Therese Reinel, Sprachkompetenzzentrum Niederösterreich)	10
Seznamování s cizím jazykem v předškolním věku (PaedDr. Monika Černá, Ph.D. z Univerzity Pardubice)	12
Představení učebních materiálů „Deutsch mit Hans Hase“ Praktické tipy pro seznamování s němčinou v předškolním věku (Uta Cöster, Goethe-Institut Prag)	17
Práce ve skupinách: praktické tipy k seznamování s jazykem našich sousedů	19
Mind-Map: překážky spojené se seznamováním dětí v mateřské škole s jazykem sousední země	23
Práce ve skupinách: seznamování s němčinou či češtinou a školní vzdělávací plány	24
Workshop „Dobří přátelé“ v němčině a češtině	26
Písničky a říkadla, jak je představily účastnice semináře	27
Seznam účastníků	31
Tiráž	32

Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem

Název Tandem používají dvě pracoviště se společným cílem: již od roku 1997 pracují Koordinační centra česko-německých výměn mládeže v Plzni a Regensburgu na zintenzivnění česko-německé spolupráce škol i mládežnických organizací.

Tandem byl založen na základě společného prohlášení Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy ČR a Spolkového ministerstva pro rodinu, seniory, ženy a mládež SRN v Poličce v roce 1996.

Obě kanceláře mají celorepublikovou působnost. Tandem Plzeň je financován z prostředků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a je administrativně přičleněn k Západočeské univerzitě v Plzni. Tandem Regensburg je součástí Bavorského kruhu mládeže a na jeho financování se vedle Spolkového ministerstva pro rodinu, seniory, ženy a mládež SRN podílí i spolkové země Bavorsko a Sasko.

Další informace: www.tandem-info.net

Projekt „Odmalička – Von klein auf. Česko-německá spolupráce předškolních zařízení“

Tandem podporuje česko-německou spolupráci v předškolní oblasti od roku 2006, mj. organizací seminářů a informačních akcí pro pedagogy mateřských škol, informacemi o úspěšných projektech a koordinací spolupráce předškolních zařízení v okresech podél česko-německé hranice.

Projekt realizovaný v letech 2009 až 2011 se nově zaměří také na:

- první kontakty dětí do 6 let s **češtinou nebo němčinou jakožto jazykem sousední země** při pravidelném přeshraničním setkávání předškolních zařízení
- vyvinutí metody **jazykové animace** speciálně pro předškolní oblast, vzdělávání jazykových animátorů pro předškolní oblast, zprostředkování, organizaci a financování jazykových animací v českých a německých mateřských školách
- realizaci regionálně pojatých **informačních cest pro pedagogy mateřských škol s hospitacemi** v předškolních zařízeních v sousední zemi, doplněnými informacemi o předškolním vzdělávání v dané zemi a jazykovou animací

Spolu s další podporou stávajících i nově iniciovaných projektů česko-německé spolupráce v předškolní oblasti by nové těžiště projektu, jímž je zaměření se na první kontakty s jazykem sousední země, mělo přispět ke zkvalitnění projektů. Děti z mateřských škol v bavorských, saských a českých příhraničních oblastech by měly významně profitovat z geografické polohy předškolních zařízení, která navštěvují.

Více informací k projektu naleznete na webových stránkách www.odmalicka.info a www.vonkleinauf.info.

Představení účastníků

MŠ Jáchymov (Petra Fiedlerová)

- Hledáme partnerskou mateřskou školu v Německu, nejlépe do 10 km od Jáchymova.

MŠ U jablíček, Klášterec nad Ohří (Zuzana Ježková)

- Právě začínáme spolupráci s mateřskou školou v Rübenu.

MŠ Zvoneček, Hejnice (Alena Kusá)

- Naše mateřská škola má partnerské zařízení v Beiersdorfu, setkáváme se dvakrát ročně.

MŠ Jílové u Děčína, Javorská ul. (Jaroslava Tomášková)

- Ředitelka naší mateřské školy se zúčastnila informační cesty pořádané Tandemem, na základě které vzniklo partnerství naší školky s předškolním zařízením v obci Rosenthal - Bielatal.
- Ráda bych zde nasbírala další informace, které bych mohla předat svým kolegyním, sama mám jen malé znalosti němčiny.

MŠ U Potůčku, Liberec (Renata Rydvalová)

- Největším problémem v naší mateřské škole je, jak motivovat rodiče, aby podporovali u dětí výuku němčiny. Většina z nich považuje angličtinu za důležitější.

90. MŠ Plzeň (Ilona Tomanová)

- Již čtyři roky existuje partnerství naší MŠ s mateřskou školou v bavorském Neumarktu. Děti z obou zařízení se setkávají jednou ročně, vždy se jej účastní i rodiče dětí.

ZŠ a MŠ Kamenický Šenov – Prácheň (Margareta Pilná)

- V naší mateřské škole seznamujeme děti s němčinou již dlouhou dobu, jazyk dětem zprostředkováváme nenásilnou cestou.
- Již jsme realizovali několik přeshraničních projektů, pro které jsme získali finanční projektů od *Tandemu a Euregia*.
- Spolupráce s partnerskou mateřskou školou probíhá bez větších problémů především díky pracovním schůzkám s německými kolegyněmi, které se konají zpravidla jednou měsíčně.

Pavλίna Kellerová (budoucí lektorka, Bad Elster – Sohl)

- Jsem Češka a žiji již 13 let v Německu. Ráda bych dětem ve školkách hravou formou zprostředkovala češtinu, nepodařilo se mi však v této oblasti zatím získat žádné zkušenosti.

MŠ Cvikov, Jiráskova (Hana Dvořáková)

- V naší mateřské škole máme jedenkrát týdně kroužek němčiny.

MŠ Pačejov, Horažďovice (Věra Chlanová)

- U nás se konala jazyková animace, která mě naprosto nadchla!
- Bohužel nemáme německou partnerskou školku, mezi kolegyněmi je o to minimální zájem.

Kita „Zwergenland am Wilischrand“, Kreischa (Anett Löber, Simone Apel-Schöning)

- Anett Löber: V naší mateřské škole nenabízíme seznamování s češtinou. Mám však ve třídě jednu českou holčičku, a proto mě jazyk našich sousedů zajímá.
- Simone Apel-Schöning: Obec Kreischa má partnerství s českým Hájem u Duchcova. Na základě partnerství obcí bychom rádi vybudovali partnerství s tamní mateřskou školou.

Kita „Kinderland“, Marienberg – Niederlauterstein (Ina Magener)

- Naše mateřská škola má dlouhodobé partnerství s mateřskou školou v Údlících. Setkáváme se čtyřikrát za rok; příští setkání bude v prosinci.
- Český v naší školce mluví Krtek - jedna z učitelek mluví na děti česky prostřednictvím plyšové loutky. Český chlapeček, který zprvu nechtěl ve školce používat svoji mateřštinu, začal s Krtkem komunikovat česky.
- Naším ranním rituálem se stala česká písnička „Dobrý den“.
- Také u nás proběhla jazyková animace – byli jsme nadšeni! Škoda, že je to jednorázová záležitost.

Kita „Regenbogen“, Marienberg – Rübenu (Hana Komrska Wiedler)

- Od roku 2006 působím v německé školce jako učitelka češtiny. S jednotlivými třídami pracuji každý den 15 až 20 minut, s dětmi mluvím v tomto čase výhradně česky.
- Mimo tuto pevně stanovenou dobu mluvím německy. Ráda bych ve školce mluvila pouze česky, k tomu bychom však potřebovali další německou kolegyni, která by byla v mojí kmenové třídě současně se mnou.
- Nově jsme navázali partnerství s mateřskou školou v Klášterci nad Ohří.

MŠ Barevný klíček, Sokolov (Edita Hlavsová, Vlasta Kaiserová)

Edita Hlavsová:

- Naše mateřská škola má čtyři třídy. Od roku 2001 spolupracujeme s mateřskou školou v Oelsnitz.
- Naše česko-německé aktivity jsou financovány z programu Cíl 3. Podávání grantových žádostí je náročné. Doposud byly všechny naše žádosti úspěšné.

Vlasta Kaiserová:

- V jedné třídě naší mateřské školy pracuje současně jedna česká (Edita Hlavsová) a jedna německá učitelka. Každá z nich komunikuje jen ve svém mateřském jazyce. Německá učitelka byla přijata jako pracovní síla navíc.
- Jednou měsíčně se setkáváme s naší partnerskou školkou. V předvánoční době připravujeme dvě setkání, během kterých si navzájem přibližujeme vánoční tradice.
- Já jakožto ředitelka jsem zodpovědná za získávání finančních prostředků na setkání s německou mateřskou školou i na pokrytí nákladů s německou učitelkou.
- Aktivně se snažíme o práci s veřejností – navštívily nás již televize i rozhlas.

MŠ Pampeliška, Jablonec nad Nisou (Květa Šelbická)

- Dlouhou dobu jsem „německou třídu“ u nás ve školce vedla sama, v současné době jsme už dvě.
- Jednou týdně do naší partnerské mateřské školy v Oderwitz. Ve stejný den přijíždí k nám do naší školky německá kolegyně, aby s nimi celý den komunikovala německy.
- Naším cílem je umožnit dětem kontakt s němčinou alespoň šestkrát měsíčně – čtyřmi návštěvami a dvakrát „vyučováním“.

MŠ Hostouň (Lenka Jopková)

- Zastupuji zde německou lektorku, která jednou týdně dochází do naší školky.
- Naše mateřská škola má partnerské zařízení ve Waldthurnu.
- Němčinu považuji za velmi důležitou, protože se naše školky nacházejí v bezprostřední blízkosti hranice. Je lepší, když se děti učí prostřednictvím rodilé mluvčí dobré němčině než špatné angličtině.
- Naším hlavním cílem je: výuka jazyka musí být zábavou!
- Učitelky z obou školek se snaží navštěvovat pravidelně semináře, aby se v této oblasti dále vzdělávaly.
- Seznamování s jazykem našich sousedů jsme na začátku nového školního roku zahájili pojmy, které jsou v obou jazycích podobné. Za tímto účelem jsme sestavili domino a pexeso.
- V naší školce proběhla také jazyková animace – pro děti byla velmi zábavná!
- Radka Bonacková: Spolupráce hostouňské a waldthurnské školky je příkladem stabilního a živého partnerství v česko-bavorském pohraničí.

Janka Gollwitzer (Kita St. Josef, Waldthurn)

- Od roku 2004 spolupracuji s mateřskou školou ve Waldthurnu, docházím do mateřské školky, abych děti seznamovala se základy češtiny. Školka má zároveň aktivní partnerství s předškolním zařízením partnerské obce Hostouň.
- Rodiče dětí mají o češtinu velký zájem a učí se prostřednictvím svých dětí novým slovům. Nejde o zvládnutí gramatiky, chceme ale vzbudit zájem o jazyk.
- Problematické je, že se v naší obci rodí stále méně dětí. Jejich počet se v posledních letech zmenšil o polovinu.

Kita „Birkenhof“, Zittau – Hartau (Andrea Gerlach)

- Naše školka má partnerskou mateřskou školu v Hrádku nad Nisou, což je asi jen 10 minut jízdy autem. Partnerství existuje od roku 2004. Obě školky se k sobě dobře hodí už svojí velikostí – v obou jsou jen dvě třídy dětí.
- Dříve k nám jednou v týdně docházela lektorka češtiny, která tuto činnost vykonávala dobrovolnicky, v současné době už to bohužel nefunguje.
- Naše partnerství s mateřskou školou v Hrádku nad Nisou je velmi intenzivní, navštěvujeme se každé dva týdny. Předem si s českými kolegyněmi dohodneme pojmy pro společné aktivity a s dětmi se je učíme. Komunikace s českými učitelkami probíhá v němčině.
- Rodiče podporují kontakt s českou mateřskou školou. Někteří zapisují své děti do naší školky právě z tohoto důvodu.

Katarína Imm (Volkshochschule Zittau)

- Určitou dobu jsem působila jako dobrovolná lektorkou češtiny v mateřské školce v Hartau.
- Nyní seznamuji děti předškolního věku s češtinou v rámci kurzu na Volkshochschule Zittau. Trvalo déle, než se kurz podařilo rozjet – dvakrát byl vypsán, ale pro nezáměr se nekonal. Až potřetí se přihlásilo sedm dětí z jedné mateřské školy školky. Výuka probíhá v prostorách této školky.
- Kurz češtiny na Volkshochschule Zittau je levný – poplatek za 10 hodin výuky se pohybuje okolo 15 až 16 €.

Jitka Janoušková (MŠ Mníšek u Liberce)

- Studuji češtinu jako cizí jazyk na Technické univerzitě v Liberci.

Představení učebních materiálů „Hrátky s češtinou – Wir spielen Tschechisch“, praktické tipy pro seznamování s cizím jazykem v mateřské škole (Therese Reinel)

Autorka knihy, vydané v roce 2004, je překladatelkou a manažerkou projektu Sprachkompetenzzentrum Niederösterreich (www.sprachkompetenz.at); e-mail: therese.reinel@gmail.com.

1. Vznik učebních materiálů

Kniha je výsledkem snah o zavedení češtiny a polštiny do mateřských škol na německé straně trojmezí Česko – Polsko – Německo.

2. Metodika

a. Metoda mateřského jazyka

Při seznamování s cizím jazykem se snažíme přiblížit principům, podle kterých probíhá osvojování mateřského jazyka. V mateřském jazyce tvoří dítě nejprve jednotlivé hlásky, potom jednoduché a později složitější věty. Pak se dítě učí významovým kategoriím, jako například *pes* – „*ne-pes*“. Teprve poté se učí různé vlastnosti psů...

b. Orientace na činnosti

- Hlavní otázkou, kterou jsme si v autorském kolektivu kladli, bylo: „Čemu se věnují děti v mateřské škole?“ Aktivity typu zpívání, malování, rukodělné činnosti, pohybové hry, pohádky apod. mají pro seznamování s cizím jazykem v předškolním věku velký význam. Při provádění těchto činností se děti mohou přirozeným způsobem naučit novým slovům.
- Důležité je zapojit co nejvíce smyslů. Slova se dětem lépe učí, když jsou jejich významy spojeny s různými kontexty. Například při seznamování s čísly v cizím jazyce je možné číslice dětem nejen ukázat, ale nechat je také, aby si velké číslice z kartonu osahaly. S hodnotou čísel je možné děti v předškolním věku seznámit např. prostřednictvím následující hry: Jedno z dětí hraje krále a je obrácené obličejem ke stěně. Ostatní děti stojí v řadě. První dítě zvolá: „Králi, králi, jak daleko mohou jít?“ Král řekne libovolný počet kroků mezi 1 a 5. Dítě postoupí o odpovídající počet kroků vpřed. Kdo se první ocitne u krále, stane se v dalším kole králem. Tímto „krokováním“ děti *prožijí*, v jakém vzájemném vztahu jsou jednotlivé číselné hodnoty. Prakticky si tak ověří, že číslo 5 je větší než číslo 3.

c. Orientace na zážitek

Hlavní otázkou je: „Jak děti poznávají své okolí?“

- Děti se učí metodou *pokus – omyl*. Pokud dítě použije například slovo „schneidovat“ (v češtině neexistuje, *schneiden* znamená v němčině stříhat), nemělo by to vnímáno jako katastrofa, ale oceňováno jako přirozený krok v učebním procesu.

- Důležitou roli při seznamování se s cizím jazykem hraje rovněž *imitace* a učení *se od sebe navzájem*. Pokud německé dítě nezná pro daný předmět český výraz, může přijít za českým kamarádem a na slovo se zeptat.

d. Jazyk sousední země

- Proč je smysluplné učit se jazyk našich sousedů?
Pokud se dítě začne nejdříve učit složitý jazyk jakým je čeština, vybuduje si tím dobrý základ pro učení se dalším cizím jazykům. Předností jazyka sousední země je to, že je možné jej poznávat a používat v přímém kontaktu (např. s partnerskou mateřskou školou, která se nachází „za humny“).
- Jaké komunikační situace potkávají děti v mateřské škole?
Učení se cizímu jazyku by mělo být zaměřeno na autentickou komunikaci v mateřské škole; obsah by měl odpovídat věku dětí a situačnímu kontextu. Německé dítě by například mělo vědět, jak se může zeptat českého kamaráda, jestli si s ním chce hrát. Pokud se dítě dostane do situace, kterou nedokáže zvládnout verbálně, mělo by být schopné vyjádřit se i beze slov, např. mimikou nebo gestikou.

e. (Částečná) imerze

Příklad minimální varianty (z dolnorakouské mateřské školy):

Jednou týdně se tradiční ranní kruh odehrává v češtině. Rakouská učitelka mluví s dětmi česky prostřednictvím loutky Honzy. Honza vypráví o sobě, dává dětem návody na rukodělné činnosti apod. Ve školce je také tzv. zážitková místnost, v níž se nacházejí předměty, které souvisí s českým jazykem a s učivem probíraném v posledním týdnu, např. krtek. Děti tak vždy aktivizují dosavadní znalosti češtiny a především vzpomínky na poslední ranní kruh.

3. Struktura učebních situací

- Každá učební situace by měla začít *naladěním, motivací*.
- Následuje *prezentace nových slovíček*. Za tímto účelem může učitelka např. rozložit obrázky těchto slov na zem.
- Proběhne *aktivita* zaměřená na použití nových slov.
- Při následné *reflexi* proběhne pasivní část učení. Děti mohou například k danému tématu kreslit obrázky.
- Stejně důležité jako motivace na začátku je *ukončení*. V případě, že děti s výukou češtiny teprve začaly, je dobré používat při rozloučení vždy stejnou formulaci. Později mohou být děti seznámeny s dalšími variantami: „Ahoj!“, „Pá-pá!“, „Na shledanou!“

Jako základ jedné „lekce“ cizího jazyka je vhodné využít zejména takové příběhy, v nichž se určitá pasáž neustále opakuje. Např. kniha „Die kleine Raupe Nimmersatt“ („Malá housenka Nenasyta“): „V pondělí sežrala červené jablko, ale sytá stále nebyla. V úterý sežrala dvě zelené hrušky, ale sytá stále nebyla. [...]“ atd. Povídky by neměly být delší než 2 až 3 minuty. Důležité je opakování zdůrazňovat. Doporučit lze také příběhy s Krtečkem. Česká slova může učitelka vložit do příběhu vyprávěném německy.

4. Otázky a poznámky

- účastníci: V českých pohádkách se velmi často vyskytují zdobněliny, např. „stromček“ místo „strom“. Je vhodné učit děti těmito výrazům?

Therese Reinel: Doporučuji děti učit základní formy slovíček a pouze v kontextu pohádek používat také zdobněliny.

- účastníci: Pro jakou věkovou kategorii je kniha „Hrátky s češtinou“ určena?
Therese Reinel: Je koncipována pro děti od tří do čtyř let, může být ale používána až do zahájení školní docházky. Důležité je respektovat individuální jazykový vývoj dítěte.
- účastníci: Jak dlouho trvá jedna učební jednotka popisovaná v této publikaci?
Therese Reinel: Učebnice je rozdělena na deset lekcí plus dvě opakovací hodiny. V případě, že se seznamování s češtinou koná v mateřské škole jednou týdně, trvá práce s tímto materiálem asi tři čtvrtě roku. Pak by mělo být německé dítě schopné základní orientace v české školce.
- Tip od Therese Reinel: německo-česko-polská výukový hra s CD pro děti předškolního věku „Lingo & Lina“; lze objednat u Anji Uhlemann: a_uhlemann@web.de nebo u Ludmily Kváčové: mszvon.krupka@volny.cz.

Seznamování s cizím jazykem v předškolním věku (referát Paed. Moniky Černá, Ph.D. z Univerzity Pardubice)

1. Osvojování mateřského jazyka

Existují různé teoretické školy, které poskytují výroky o osvojování mateřského jazyka:

a. Behavioristé:

Děti se učí jazyku napodobováním. Imitují jazykové projevy, které slyší, a na tomto základě si utvářejí jazykové návyky.

Kritika: Jazyk dítěte prokazatelně není přesnou imitací slyšeného. Imitace tvoří pouze malý procentuální podíl projevů dítěte. Opakování (výrok dospělého – opakování dítěte) proto nemůže být jedinou strategií zprostředkování jazyka.

b. Nativisté:

Všichni lidé mají vrozenou schopnost osvojit si systém jazyka (gramatiku).

Kritika: Teorie neobjasňuje otázku, jak se dítě naučí spojovat formu a význam tak, aby byly schopny jazyk správně používat.

c. Interakcionisté:

Pro osvojení jazyka je důležitá interakce mezi jazykovými schopnostmi dítěte a jeho jazykovým okolím.

Důležité je přiblížení jazyka schopnostem dítěte. Tento modifikovaný jazyk vykazuje následující charakteristiky:

- Výslovnost:

Dospělý hovoří s dítětem pomaleji než obvykle a řeč prokládá delšími pauzami. Hlas je při rozhovoru s dítětem vyšší, důraz přehnaný.

- Slovní zásoba a významy:

Dospělý používá v hovoru s dítětem omezenou slovní zásobu, mnohé obraty znovu opakuje jinými slovy (parafrázuje). Častěji než při rozhovoru mezi dospělými se zdůrazňuje „tady a teď“.

- Věty:

V rozhovoru s dítětem používáme méně nedokončených vět než v rozhovoru mezi dospělými. Věty jsou zpravidla krátké – zčásti sestávají dokonce jen z jediného slova. Používáme více příkazů a otázek, vyřčené často opakujeme.

Jaký druh komunikace podporuje osvojování jazyka dítěte?

- Komunikace s dítětem by měla být přizpůsobena jeho vývojovému stupni. Dítě potřebuje slyšet věty, kterým dokáže rozumět.
- Jazyk by se měl vztahovat na konkrétní zkušenost dítěte – na „tady a teď“.
- Dítěti dosud neznámá slova by měla být vždy spojena s konkrétním kontextem. Pak je dítě schopné dekodovat jejich význam.

2. Osvojení druhého / cizího jazyka

a. Rozdíl mezi druhým a cizím jazykem:

Cizí jazyk se dítě obvykle učí ve škole, dítě tento jazyk v každodenním životě zpravidla nepoužívá. Naopak pro druhý jazyk je charakteristické, že je v každodenním životě dítěte důležitý. To tedy platí například i pro češtinu a němčinu v příhraničních regionech.

b. Jak se osvojuje cizí/druhý jazyk?

- **Behavioristé:** Veškeré učení spočívá v utváření návyků, to platí i pro osvojování druhého jazyka.
Kritika: Tato teorie nevysvětluje kreativní užívání jazyka, které u dětí pozorujeme.
- **Teorie Stephenů Krashena** je založená na pěti hypotézách:
 - **Hypotéza osvojování / učení:**
Je třeba rozlišit osvojování a učení jazyka. U osvojování se jedná o podvědomě probíhající proces, protože nikdo pravidla explicitně *neučí*. *Učení se jazyku* je oproti tomu proces vědomý.
 - **Hypotéza monitoru:**
Znalost gramatiky má při formulaci výroků kontrolní funkci.
 - **Hypotéza srozumitelného inputu:**
Pro osvojování jazyka je klíčové, aby promluva dospělého mírně přesahovala aktuální kompetenci dítěte, ale tak, aby ji dítě bylo schopné s pomocí kontextu porozumět.

○ **Hypotéza přirozeného pořadí:**

Jednotlivé struktury gramatického systému jazyka se vyučují v typickém pořadí. Je důležité toto pořadí dodržet – bez ohledu na to, zda se jedná o dospělého nebo o dítě.

○ **Hypotéza afektivního filtru:**

Zásadním předpokladem pro úspěšné osvojování jazyka je klidná atmosféra bez jakéhokoli stresu. Měl by převládat pozitivní přístup k jazyku, bez obav či pocitu strachu. Negativní pocity a zkušenosti brání osvojování jazyka.

3. Čím dříve, tím lépe?

Na tuto otázku nelze jednoznačně odpovědět. Důležité je uvědomovat si výhody i nevýhody osvojování jazyka v raném věku.

a. Možné výhody:

- Osvojování cizího jazyka v raném věku pozitivně ovlivňuje jazykové kompetence jednotlivce. Děti, které se seznamují s cizím jazykem již v raném věku, mají teoreticky větší šance osvojit si výslovnost s co nejmenším přízvukem.
- Osvojování cizího jazyka v raném věku obecně podporuje kognitivní vývoj dítěte (studie ukazují např. lepší výsledky při řešení matematických úloh).
- Osvojování cizího jazyka v raném věku podporuje pozitivní vztah k tomuto jazyku a příslušné kultuře. Předchází vzniku předsudků!

b. Možné nevýhody:

Odborná literatura popisuje možné negativní dopady osvojování cizího jazyka na pokroky v mateřštině (subtraktivní bilingvismus).

Závěr: Důležitější než co možná nejdříve zahájení osvojování cizího jazyka je vytvořit optimální rámcové podmínky pro to, aby mohly na děti působit výše jmenované pozitivní efekty. K tomu patří mj. zajištění kontinuity výuky. Přerušování kontaktu s cizím jazykem při zahájení školní docházky, příp. následná výuka přehnaně zaměřená na gramatiku může vztah k cizímu jazyku negativně ovlivnit.

4. Didaktické principy

- Podněty k jazykovému projevu dítěte by měly být srozumitelné.
- Existuje tzv. předproduktivní fáze osvojování jazyka, tj. časové období, kdy děti jazyku rozumí, samy však (ještě) výroky v cizím jazyce netvoří. Tato fáze představuje přirozený stupeň osvojování cizího jazyka a měla by být pedagogy i rodiči respektována.
- Učební prostředí by mělo být bezpečné a klidné – děti se nesmí cítit v souvislosti s cizím jazykem nijak ohroženy.
- Kontakt dítěte s cizím jazykem by měl být co možná největší. Přitom platí, že lepší jsou kratší výukové jednotky zařazované častěji, než rozsáhlejší výukové jednotky v delších intervalech.
- Osvojování jazyka by mělo probíhat s vědomím, že se v předškolním věku utváří základ pro celkový osobnostní vývoj dítěte. Afektivní složka by měla být upřednostněna před kognitivní složkou výuky, tzn. že cílem osvojování jazyka by nemělo být velké množství naučených slovíček, ale vzbuzení zájmu a pozitivního přístupu k cizímu jazyku.

- Vhodné aktivity:
 - Úroveň přizpůsobená možnostem skupiny dětí (stupeň obtížnosti, respektování doby, po kterou se děti dokáží soustředit).
 - Princip „tady a teď“.
 - Multisenzorický přístup – zapojení co nejvíce smyslů.
 - Různé formy seznamování s cizím jazykem (písně, říkadla, hry, vyprávění).
 - Důležité je věnovat každému dítěti individuální pozornost.

5. Témata vyučovacích hodin

- Obsah výuky cizího jazyka by měl být s ohledem na přirozený egocentrismus předškolního dítěte zaměřen především na dítě samotné.
- Případně můžeme hovořit o rodině, přátelích nebo bezprostředním okolí dítěte.
- Nabízí se také tematické využití svátků v průběhu roku.
- Obsah by měly být v co největší míře relevantní pro každodenní život dítěte.

6. Příklad plánování vyučovací hodiny

- zahájení, zahřívací aktivita (3 – 5 minut)
- opakování známého obsahu (3 – 5 minut, ne příliš náročně)
- 1. aktivita (7 – 10 minut)
- relaxace (3 – 5 minut)
- 2. aktivita (3 – 5 minut)
- čas na hraní (3 – 5 minut)
- závěr

7. Otázky a poznámky

- účastníci: Může být problém, pokud se dvou- až tříleté dítě z bilingvní rodiny setká ve školce s dalším, tj. s třetím jazykem?
Monika Černá: Pokud jsou jazyky doma pevně vázány na oba rodiče, nebude mít dítě pravděpodobně žádné velké problémy naučit se další jazyk. Obecně je důležité jazyky vázat na určité osoby příp. místa. Je proto žádoucí, aby i ve školce cizí jazyk reprezentovala určitá osoba (např. učitelka) nebo místo (např. „německý koutek“). Možné také je, aby cizím jazykem hovořil plyšový medvěd, který s dětmi komunikuje výhradně v tomto jazyce. Pevný rituál na začátku výukové hodiny (např. určitá fráze nebo píseň) ulehčí dítěti „přepnout“ z jednoho jazyka na druhý. Vždy by měly být dodrženy výše zmíněné principy pro osvojování jazyka v raném věku.
- účastníci: V naší školce nabízíme jak němčinu, tak angličtinu. S němčinou seznamujeme děti každý den, s angličtinou jednou týdně. Podle našich zkušeností jsou děti třetím jazykem již přetíženy.
Monika Černá: Důležitá je vždy frekvence kontaktů s cizím jazykem. Problém není ani tak v počtu jazyků, ale v málo častém kontaktu s angličtinou. Mezi jednotlivými dětmi jsou ale velké rozdíly, může se stát, že některé dítě bude mít i při ideálních podmínkách potíže s osvojováním cizího jazyka.
- účastníci: Moje vnučka vyrůstá v česko-anglické rodině ve Španělsku. S otcem hovoří anglicky, s matkou česky a ve škole komunikuje španělsky. Funguje to velmi dobře, přičemž španělština se mezitím stala dominantní.

Monika Černá: Dominantní jazyk určují aktuální komunikační potřeby. Holčička má velkou potřebu hovořit španělsky.

- účastníci: Podle našich zkušeností děti často cizímu jazyku hodně rozumí, ale nemluví. Někteří rodiče pak vyjadřují svou nespokojenost.

Monika Černá: Je důležité snížit nepřiměřené nároky kladené na dítě. Rodičům by se mělo vysvětlit, že není možné zaručit, že dítě bude cizím jazykem skutečně aktivně mluvit.

- Radka Bonacková: Při všech pozitivních očekáváních bychom i u dvojjazyčné školky měli vnímat dítě především jako individuum. Na české straně jsou často ve školkách např. děti z vietnamských rodin, pro které může být seznamování s němčinou obtížnější. Důležité je nebyť dvojjazyčnou školkou jen navenek, ale dvojjazyčnost ve školce naplnit životem. Děti cítí, jakou váhu ve školce sousední jazyk má – zda je vztah k němu opravdu pozitivní.

Představení učebních materiálů „Deutsch mit Hans Hase“ (Uta Cöster, Goethe-Institut Prag)

1. Obecně o Goethe-Institutu

- Goethe-Institut se podporuje znalost německého jazyka v zahraničí.
- Jedním ze stěžejních témat Goethe-Institutu je v poslední době osvojování jazyka v raném věku. Goethe-Institut v Praze nabízí k tematické semináře k materiálům, které pro seznamování s němčinou v raném věku vydal. Ty se zpravidla konají v pátek a sobotu v prostorách Goethe-Institutu v Praze a jsou zdarma.
- V případě zájmu větší skupiny učitelek z mateřské školy můžeme zajistit také polodenní či celodenní školení v místě, kde se nachází školka.

2. Proč by se měly české děti učit německy?

- S žádnou jinou zemí nemá Česko tak dlouhou hranici jako s Německem (800 km), proto je jazyk sousední země tak relevantní.
- Němčina a čeština vykazují mnoho společných znaků (např. systém skloňování podstatných jmen). Je vhodné začít seznamování s cizími jazyky s jazykem podobné struktury. Angličtina může následovat jako další jazyk později.

3. Obecně k učebním materiálům „Deutsch mit Hans Hase“

- Učební materiály pro výuku němčiny vznikly a byly testovány v Budapešti. Na webových stránkách Goethe-Institutu v Budapešti je možné shlédnout krátká videa z testování.
- Materiál je určen primárně pro děti v posledním roce před zahájením školní docházky. Je na zvážení pedagogů, zda začnou případně používat materiály již dříve a práci s nimi protáhnou na delší časové období.
- Sadu učebních materiálů lze objednat prostřednictvím e-mailové adresy jana.klika@goethe-prag.de, stojí 39,90 € (asi 1000 Kč). Na uvedené adrese je možné objednat také letáky v češtině a němčině, které materiál představují.
- Goethe-Institut vydal rovněž metodickou příručku „Schnupperangebot: Deutsch als Fremdsprache im Kindergarten“. Její obsah se částečně překrývá s „Deutsch mit Hans Hase“, je možné jí použít jako doplňující pomůcku.

4. Konkrétně k učebním materiálům „Deutsch mit Hans Hase“

- Jedná se o sadu složenou z:
 - 100 různých obrázků; např. plakáty Hanse Haseho a jeho rodiny, jeho přátel, příběhy Hanse Haseho apod.,
 - příručky v německém jazyce, která představuje podrobný návod k použití materiálů,
 - CD, s příklady her, říkadly a písničkami s texty i bez textů (playbackové varianty),
 - tří druhů pracovních listů:
 - pracovní listy s jednoduchými návody,
 - vystřihovánky,
 - omalovánky,
 - loutky Hanse Haseho.
- Materiál je koncipován pro 30 výukových jednotek. U 20 z nich se jedná o tematické jednotky, šest lekcí je zaměřeno na konkrétní události v průběhu roku. Zbytek představují lekce zaměřené na opakování.
- Jedna výuková jednotka je plánována na max. 40 minut, lze ji však také rozdělit na dvě jednotky po 15 až 20 minutách.
- Pracovní listy s jednoduchými návody jsou založeny na metodě TPR. Jedná se o metodu výuky jazyka, při níž děti reagují na jazykové podněty pohybem. Tímto způsobem je cizí jazyk osvojován efektivněji. Jedná se tedy o princip *rozumět a vykonat*; mluvený projev dětí není v tomto případě podstatné.
- Díky jednoduchým vystřihovánkám je možné s dětmi vyrobit zaječí uši, zvířecí masky, mrkve a další předměty.
- Omalovánky slouží k hlubšímu osvojení tématu, např. k tomu, aby se děti znovu zamyslely, jak se přátelé Hanse Haseho – kteří byli právě představeni – jmenovali.

5. Praktická ukázka

- Hans Hase (loutka) hovoří s dětmi v kruhu a ptá se, zda si děti ještě vzpomínají na jeho jméno.
- Ukazuje na plakátu členy jeho rodiny, jmenuje každého člena rodiny jménem a nechává děti jména opakovat.
- Každé dítě dostane tužku a list omalovánky, na kterém je vyobrazena celá zaječí rodina. Hans Hase ukazuje na plakátu na jednotlivé členy rodiny a ptá se na jejich jméno. Vyzve děti, aby příslušného zajíce na vlastním listu našly a označily křížkem u ucha.
- Jména všech členů rodiny pak děti společně s ukazováním na plakátu ještě jednou opakují.
- Nyní přichází na řadu předměty, které se nacházejí na plakátu s rodinou: klobouk, hůl a deštník.
- Děti se postaví. Hans Hase ukazuje karty s jednotlivými předměty, pojmenovává je a spolu s dětmi několikrát opakuje.
- Hans Hase předřikává říkadlo: „Ein Hut, ein Stock ein Regenschirm, nach vorne, nach hinten, nach rechts, nach links“ („Klobouk, hůlka, deštník, dopředu, dozadu, vpravo, vlevo“) – nejdříve bez a potom s pohyby – a vyzve děti, je napodobily.
- Jeden list, který zobrazuje Hanse Haseho s jeho rodiči, dostane každé dítě s sebou domů. Děti si jej doma mohou vybarvit, představit Hanse Haseho svým rodičům a opakovat si naučené.

6. Otázky a poznámky

- účastníci: Velmi by nám pomohlo, kdyby příručka existovala také v českém jazyce. Mohli bychom tak materiál použít i pro zprostředkovávání češtiny.
další česká účastnice: Výuku němčiny provádím společně s německou rodilou mluvčí, která nemá pedagogické vzdělání. Mým úkolem je metodické vedení vyučovací jednotky. Také pro nás by bylo velmi prospěšné, pokud by byl dostupný český překlad příručky.
Uta Cöster: Považujeme za důležité, aby osoba, která dětem zprostředkovává němčinu, disponovala dobrými jazykovými znalostmi. To by jí mělo umožnit rozumět příručce pouze v němčině. V každém případě však budu vaše přání tlumočit odpovědným osobám v Goethe-Institutu.

Práce ve skupinách: Praktické tipy k seznamování s jazykem našich sousedů v MŠ

Úkol pro účastníky semináře: Připravte k zadanému tématu vždy (tři) na sebe navazující aktivity.

Výstupy pracovních skupin

Skupina 1

(Andrea Gerlach, Margareta Pilná, Květa Šelbická)

Téma: Velikonoce

- Několik dětí na sobě má zaječí uši z kartonu, v ruce mají pomlázku.
- Velikonoční říkadlo: „Hody, hody, doprovody“.
- Všechny děti dostanou oválné papíry (velikonoční vajíčka) k vybarvení; vybarvená velikonoční vajíčka pak zajíčkové posbírají a poschovávají v místnosti, děti je hledají.
- Běh s vajíčky na lžici.
- Píseň: „Häschen in der Grube“.

Skupinka 2

(Petra Fiedlerová, Edita Hlavsová, Vlasta Kaiserová, Dagmar Žaloudková)

Téma: podzim

- Děti stojí v kruhu.
- Děti zkouší pozdravit souseda po levé straně slovem „Hallo“ a jménem souseda.
- Děti vzpaží a předvádějí strom. „Fouká vítr“ – děti kývají pažemi.
- Jmenují se různé plody, které na stromě rostou – „hruška, jablko...“.
- Píseň: „Měla babka čtyři jabka“.
- Pexeso s kartami, na kterých jsou vyobrazeny stromy, jablka, listy, hrušky atd.
– Učitelka pojmy předřikává německy a děti je opakují.

Skupinka 3

(Zuzana Ježková, Hana Komrska Wiedler, Jaroslava Tomášková)

Téma: čísla

- Učitelka s dětmi předřikává a opakuje v obou jazycích čísla 1 až 5.
- Na zem rozloží učitelka obrázky, na kterých jsou čísla vyobrazena.
- Na zadní straně opěradla židle je umístěna číslice. Každé dítě si vezme ze své židle číslici a nalepí si ji na svetr. Děti pojmenovávají postupně v obou jazycích každý svoji číslici.
- Učitelka vytahuje číslici 1 - 5 z obálky. Vylosovaná číslice napovídá dětem, kolikrát mají zatleskat: pokud je vylosováno např. číslo 2, děti tlesknou dvakrát atd.
- Každé dítě se postaví k obrázku s číslem, které má nalepené na svetr.
- Říkanka s prsty: „Všechny moje prsty“.

Skupinka 4

(Jitka Janoušková, Alena Kusá, Renata Rydvalová)

Téma: píseň

- Píseň „Kdo jsi kamarád“. K ní se tančí.

Skupinka 5

(Andrea Gerlach, Katarína Imm, Anett Löber)

Téma: říkanka v kombinaci s pohybovou aktivitou

- Pes Ťapa (představovaný účastnicí) vstoupí do místnosti.
- Všichni předřikávají říkadlo „Ťapy ťap...“
- Děti zdvihnou ruce do výšky a představují strom. K tomu recitují říkadlo „Blätterfall“ (padání listů).
- Děti dostanou papíry a tužky a každé nakreslí na svůj papír nějaký list.
- Na závěr šustí děti kyticemi z listů a ubrousků a opakují říkadlo „Blätterfall“.

Skupinka 6

(Věra Chlanová, Pavlína Kellerová, Ilona Tomanová)

Téma: pozdravy

Situace: cesta vlakem z Česka do Německa

- Cestující, kteří nastupují do vlaku říkají: „Dobrý den, pane průvodčí / Guten Tag, Herr Schaffner“. Průvodčí pozdrav opětuje. Při vystupování: „Auf Wiedersehen / Na shledanou“.
- Cílem jízdy vlaku je oslava, všichni tančí a zpívají „Schwesterlein, komm tanz mit mir“.
- Na závěr se opakuje rozloučení „Auf Wiedersehen / Na shledanou“.

Skupinka 7

(Simone Apel-Schöning, Hana Dvořáková, Janka Gollwitzer, Lenka Jopková)

Téma: barvy a zvířata

Situace: tři Češky – Lenka, Janka a Hanka jsou na návštěvě v německé školce.

- Návštěva z Česka se představí: „Já jsem Lenka/Janka/Hanka. Dobrý den!“
- Na kartách ukazují jednotlivé barvy: „To je červená, to je zelená, to je žlutá, to je modrá.“
- Ukáží na žábu a vypráví, že ji našly v trávě. Popíšou ji: „Er hüpf und macht QUAK“/„Skáče a dělá „kvák““. Pak vysvětlí: „Česky se zvíře jmenuje žába. Česká žába vydává stejný zvuk jako německá: KVAK, KVAK!“ / „Das tschechische Wort für Frosch ist žába. Ein tschechischer Frosch macht denselben Laut wie ein deutscher: KVAK, KVAK!“ Pak se žába kombinuje se všemi dosud jmenovanými barvami: „modrá žába, žlutá žába,...“ a děti jsou tázány, zda žáby v těchto barvách opravdu existují.

- Hra: „Pan Čáp ztratil čepičku.“ / „Herr Storch hat seine Mütze verloren.“ Doplní se: „Ta čepička je červená.“ / „Die Mütze ist rot.“ Děti jsou vyzvány běžet k libovolnému červenému předmětu v místnosti a ukázat na něj. Ve hře se pokračuje s dalšími barvami, ve vyvolávání barev se děti střídají.
- Následně Janka a Lenka představí česko-německé pexeso a domino, které vytvořily. Obě hry jsou založeny na slovech, které v češtině i němčině znějí podobně a mají stejný význam.

Mind-Map: Možné překážky při seznamování s češtinou a němčinou v MŠ a při realizaci česko-německých projektů

Otázka pro účastníky:

S jakými překážkami se při seznamování s češtinou či němčinou v mateřské škole nebo při realizaci česko-německého projektu setkáváte? Jak je možné tyto překážky překonat?

Výsledky

1. Pedagogické

Malý zájem rodičů, neopodstatněné obavy, strach z přetěžování dětí:

→ Možnosti řešení:

- Zájem dětí a jejich pozitivní zážitky s jazykem našich sousedů / se sousední zemí nakonec přesvědčí i rodiče dětí.
- Rodiče mohou společně s dítětem navštěvovat kroužek němčiny.
- Motivovat rodiče rozhovorem:
 - Vzhledem k blízkosti hranic je přirozené učit se jazyk sousední země. S angličtinou mohou děti začít i později.

- Česko-německé aktivity pomáhají odbourávat předsudky vůči zemi a jazyku našich sousedů.
- Děti si i nadále ve školce hrají – seznamování s jazykem našich sousedů probíhá také formou hry.

Malý zájem dětí:

→ Možnosti řešení:

- Začít s několika dětmi → vzbudí to zájem u ostatních dětí, chtějí se také připojit.
- Úspěchy / zážitky dětí při osvojování jazyka jsou pro další děti významnou motivací.
- Pravidelné návštěvy v sousední zemi (např. koupaliště, restaurace, nákupní centrum) zvýší u dětí i rodičů vnímání významu a potřeby jazyka sousední země.

Málo dětí ve školce:

→ Výhoda: v malé skupince se děti učí intenzivněji.

2. Organizační:

Jazykové znalosti učitelek nejsou dostatečné; financování lektora cizího jazyka (ideální by byl rodilý mluvčí s pedagogickým vzděláním):

→ Možnosti řešení:

- nehonorovaní pracovníci (např. i rodiče, prarodiče)
- sponzorské dary rodičů
- oslovit zřizovatele MŠ /starostu obce s žádostí o podporu
- kontaktovat *Tandem*
- program „Cíl 3 – Ziel 3“

Pořízení pasů (náročnější na české straně):

→ Možnosti řešení:

- poskytnout rodičům úplné informace k nutným formalitám.
- Motivovat rodiče, aby dětem nechali pasy vystavit (rozhovor).

Spolupráce učitelek obou partnerských školek:

→ Bylo by dobré, kdyby každá učitelce měla svůj protějšek v partnerské školce.

Práce ve skupinkách: vzdělávací plány předškolních zařízení v Česku a v Německu

Otázka pro účastníky:

Má zprostředkování jazyka sousední země nebo česko-německý projekt v mateřské škole oporu v rámcovém vzdělávacím plánu dané země?

Výsledky práce ve skupinkách

1. Rámcový vzdělávací plán v Sasku

- individuální přístup (jazyková integrace ve třídě)
(vzdělávání v somatické oblasti → tělo, pohyb, zdraví)
 - rozvoj sociálních kompetencí (společná hra)
→ respektovat světonázor
→ různé svátky a rituály
 - rozvoj komunikativních kompetencí (jazyk)
→ verbální & nonverbální
 - rozvoj estetického cítění
→ hudba, tanec, divadlo, kreativita
→ atmosféra
 - přírodovědné vzdělávání
→ počasí / příroda / zvířata
 - matematická představivost
 - komunikace s rodiči
- ↓
- nabídka cizího jazyka pro každé dítě v předškolním věku

2. Rámcový vzdělávací plán v Bavorsku

Kap. 5: Klíčové kompetence dítěte

- sebepojetí
- motivační kompetence
- sociální kompetence
- základní životní hodnoty
- výchova k aktivní účasti v demokratickém světě

Kap. 7: Tématické vzdělávací a výchovné oblasti

- jazyk, dovednost číst a psát
- informační a komunikační technologie, média
- matematika
- životní prostředí
- estetika, umění a kultura
- hudba
- pohyb, rytmika, tanec a sport

3. Rámcový vzdělávací program v Česku

1) **Dítě a jeho tělo**

- rozvoj všech smyslů

2) **Dítě a jeho psychika**

- povědomí o existenci jiných jazyků
- memorování básniček a písniček
- posilování přirozené zvědavosti, zájmu, radosti z objevování
- radovat se z krásných a příjemných zážitků
- schopnost prožívat a sdílet zážitky
- poznávání sebe sama (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry a osobní spokojenosti)
- rozvoj receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních jazykových dovedností

3) **Dítě a ten druhý**

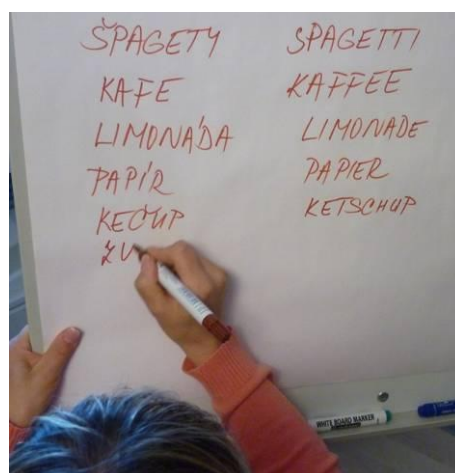
- rozvoj verbálních i neverbálních komunikativních dovedností
- vytváření prosociálních postojů (tolerance, respektu, přizpůsobivosti)
- rozvoj kooperačních dovedností

4) **Dítě a společnost**

- povědomí o širším sociokulturním prostředí
- základní pravidla společenského soužití
- poznávání multikulturního prostředí

5) **Dítě a svět**

- poznávání jiné kultury
- sounáležitost s obyvateli sousední země
- vytváření elementárního povědomí o širším kulturním prostředí a o jeho rozmanitosti
- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije (blízko hranice...)

Workshop: „Dobří přátelé“ v němčině a češtině

Úkol pro účastníky:

Která slova zní v obou jazycích stejně nebo velmi podobně a mají stejný význam?

ananas – die Ananas
auto – das Auto
balón – der Ballon
banán – die Banane
bonbon/bonbón – das/der Bonbon
brýle – die Brille
CD – die CD
DVD – die DVD
flaška – die Flasche
žirafa – die Giraffe
okurka – die Gurke
helikoptéra – der Helikopter
žaluzie – die Jalousie
kafe – der Kaffee
kamera – die Kamera
kamarád – der Kamerad
kapuce – die Kapuze
kaštan – die Kastanie
kečup – der/das Ketchup/Ketschup
kino – das Kino
kivi – die Kiwi
kokos – die Kokos(nuss)
krokodýl – das Krokodil
lama – das Lama
lampa – die Lampe
limonáda – die Limonade
lev – der Löwe
máma – die Mama
meloun – die Melone
moped – das Moped
motorka – das Motorrad
nos – die Nase
papoušek – der Papagei
papír – das Papier
paprika – die Paprika
párty – die Party
puzzle – das Puzzle
pyžamo – der Pyjama
rádio – das Radio
sandály – die Sandalen
šála – der Schal
šnek – die Schnecke
čokoláda – die Schokolade
špagety – die Spaghetti/Spagetti
tancovat – tanzen
taška – die Tasche
telefon – das Telefon
tygr – der Tiger
toaleta – die Toilette
traktor – der Traktor
citron/citrón – die Zitrone
cukr – der Zucker

Písničky a říkadla, jak je představily účastnice semináře

1. Písnička: Dobrý den – Guten Tag

*Dobrý den, dobrý den
zdraví všechny děti,
velké děti, malé děti,
tlusté děti, tenké děti,
dobrý den, dobrý den
zdraví všechny děti.*

*Guten Tag, guten Tag
grüßen alle Kinder,
große Kinder, kleine Kinder,
dicke Kinder, dünne Kinder,
guten Tag, guten Tag
grüßen alle Kinder.*

2. Písnička: Mnoho štěstí, zdraví – Zum Geburtstag viel Glück (melodie „Happy birthday to you“)

*Mnoho štěstí, zdraví,
mnoho štěstí, zdraví,
mnoho štěstí, milá Janko,
mnoho štěstí, zdraví.*

*Zum Geburtstag viel Glück,
zum Geburtstag viel Glück,
zum Geburtstag, liebe Janka,
zum Geburtstag viel Glück.*

3. Písnička: Kdo jsi kamarád

*Kdo jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát,
kdo si kamarád, tak pojd' si s námi hrát,
kdo jsi kamarád, tak budeš rád,
že si s námi můžeš hrát,
pojd' si s námi, kamaráde, hrát.*

možná varianta:

*Kdo jsi kamarád, tak pojd' si s námi hrát,
kdo si kamarád, tak pojd' si s námi hrát,
kdo jsi kamarád, pojd' si hrát,
pojd' si s námi zazpívat,
můžeš nás i napodobovat.*

4. Písnička: Ruckizucki

*Erst kommt der rechte Arm hinein und dann kommt er wieder raus
und dann kommt er wieder rein und dann schütteln wir ihn aus
und dann tanz' ma ruckizucki und dann dreh'n wir uns im Kreis
und dann klatscht der ganze Kreis,
zwo, drei, vier, ruckizucki, ruckizucki, hey,
ruckizucki, und dann fangen wir von vorne wieder an.*

další sloky:

linker Arm, rechtes Bein, linkes Bein, rechtes Ohr usw.

5. Písnička: Wenn Du glücklich bist

*Wenn Du glücklich bist, dann klatsche in die Hand,
wenn Du glücklich bist, dann klatsche in die Hand,
zeig mir, wenn Du bei mir bist, wie Dir so zumute ist,
wenn Du glücklich bist, dann klatsche in die Hand.*

další sloky:

- *Wenn Du traurig bist, dann seufze doch einmal...*
- *Wenn Du müde bist, dann gähne doch einmal...*
- *Und wenn Du mich lieb hast, gib mir einen Kuss...*

6. Písnička: Schwesterlein, komm tanz mit mir

*Schwesterlein, komm tanz mit mir,
beide Hände reich' ich Dir,
einmal hin, einmal her,
rundherum, das ist nicht schwer.*

7. Písnička: Häschen in der Grube – Zajíček v své jamce

Häschen in der Grube

saß und schlief, saß und schlief.

*Armes Häschen, bist du krank,
dass du nicht mehr hüpfen kannst?*

Häschen hüpf, Häschen hüpf, Häschen hüpf!

Zajíček v své jamce

sedí sám, sedí sám.

*Ubožáčku, co je ti,
že nemůžeš skákati?*

Chutě skoč, chutě skoč a vyskoč!

8. Písnička: Hlava, ramena, kolena, paty

(viz publikace Tandemu „Do kapsy – Für die Hosentasche“, str. 9)

Hlava, ramena, kolena, paty,

kolena, paty, kolena, paty,

hlava, ramena, kolena, paty,

oči, uši, pusa, nos.

9. Písnička: Měla babka čtyři jabka

Měla babka čtyři jabka

a dědoušek jen dvě.

„Dej mi, babko, jedno jabko,

budeme mít stejně.“

10. Velikonoční říkadlo: Hody, hody, doprovody

*Hody, hody doprovody,
dejte vejce malovaný!
Nedáte-li malovaný,
dejte aspoň bílý,
slepička vám za ně snese jiný.*

11. Říkadlo: Blätterfall (padání listí)

*Blätterfall, Blätterfall, gelbe Blätter überall.
Raschel, raschel, es wird kalt
und der Schnee bedeckt sie bald.
Blätterfall, Blätterfall, gelbe Blätter überall.*

12. Říkadlo: Ťapy ťap

(z knihy „O pejsku, ťapovi, výru výrovi, slavíčku slavíkovi a kočičce, která se moc styděla“
Jana Skácela)

český originál:

*Ťapy ťap a ťapy ťapky,
prší a padají kapky,
kapka tam a kapka tu,
prší, prší na Ťapu.*

německý překlad (Katarína Imm):

*Patsche patsch und patsche patschchen,
es regnet und es fallen Tröpfchen,
Regentropfen dort und hier,
es regnet auf das Patschetier.*

13. Říkadlo: Všechny moje prsty

*Všechny moje prsty
schovaly se v hrsti,
spočítám je hned:
jedna, dva, tři, čtyři, pět.*

Seznam účastníků

1. Andrea Gerlach	(Kita „Birkenhof“, Zittau – Hartau)
2. Anett Löber	(Kita „Zwergenland am Wilischrand“, Kreischa)
3. Simone Apel-Schöning	(Kita „Zwergenland am Wilischrand“, Kreischa)
4. Ina Magener	(Kita „Kinderland“, Marienberg – Niederlauterstein)
5. Hana Komrska Wiedler	(Kita „Regenbogen“, Marienberg – Rübenu)
6. Katarína Imm	(Volkshochschule Zittau)
7. Pavlína Kellerová	(Bad Elster – Sohl)
8. Janka Gollwitzer	(Kita St. Josef, Waldthurn)
9. Ilona Tomanová	(90. MŠ Plzeň)
10. Hana Dvořáková	(MŠ Cvikov, Jiráskova)
11. Renata Rydvalová	(MŠ U Potůčku, Liberec)
12. Věra Chlanová	(MŠ Pačejov, Horažďovice)
13. Dagmar Žaloudková	(MŠ Fráni Šrámka, Teplice)
14. Květa Šelbická	(MŠ Pampeliška, Jablonec nad Nisou)
15. Zuzana Ježková	(MŠ U jablíček, Klášterec nad Ohří)
16. Petra Fiedlerová	(MŠ Jáchymov)
17. Lenka Jopková	(MŠ Hostouň)
18. Jitka Janoušková	(MŠ Mníšek u Liberce)
19. Vlasta Kaiserová	(MŠ Barevný klíček, Sokolov)
20. Edita Hlavsová	(MŠ Barevný klíček, Sokolov)
21. Margareta Pilná	(ZŠ a MŠ Kamenický Šenov – Prácheň)
22. Jaroslava Tomášková	(MŠ Jílové u Děčína, Javorská ul.)
23. Alena Kusá	(MŠ Zvoneček, Hejnice)

Vedení semináře

Radka Bonacková, Tandem Regensburg (bonackova@tandem-org.de)
Kateřina Jonášová, Tandem Plzeň (jonasova@tandem.adam.cz)

Uta Cöster (referentka, Goethe-Institut Prag)
Paed. Dr. Monika Černá, Ph.D. (referentka, Univerzita Pardubice)
Therese Reinel (referentka, Sprachkompetenzzentrum Niederösterreich)

Petra Sochová (tlumočnice)
Susanne Reitemeyer (asistence a dokumentace)

Tiráž

Dokumentaci vydali:

TANDEM – Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže

Projekt „Odmalička – Von klein auf“
Sedláčkova 31, CZ – 306 14 Plzeň
tel.: 00420 377 634 753, fax: 00420 377 634 752
odmalicka@tandem.adam.cz
www.tandem-info.net, www.odmalicka.info

TANDEM – Koordinierungszentrum Deutsch-Tschechischer Jugendaustausch

Projekt „Von klein auf – Odmalička“
Maximilianstr. 7, D – 93047 Regensburg
Tel.: 0049 / (0)941 / 58557-0, Fax: -22
vonkleinauf@tandem-org.de
www.tandem-info.net, www.vonkleinauf.info

Datum vydání: únor 2011

Odpovědná osoba:

Jan Lontschar, ředitel Tandemu Plzeň

Redakce:

Radka Bonacková
Kateřina Jonášová

Text a fotografie:

Susanne Reitemeyer

Překlad:

Liane Klozarová

Tato dokumentace je v češtině i v němčině volně ke stažení na webových stránkách
www.odmalicka.info a **www.vonkleinauf.info** v rubrice „Akce“, příp. „Veranstaltungen“.